

leto ustanovljenih še jedenkrat toliko, kakor zadrug z omejenim poroštvom in je tudi njihov kapital znašal še jedenkrat toliko, kakor kapital zadrug.

A že v naslednjem letu se je to razmerje bistveno spremenilo, kajti v l. 1893. je bilo ustanovljenih 183 zadrug s kapitalom okroglih 75,000.000 mark, a le 95 akcijskih družb s kapitalom 73,000.000 mark, v letu 1894. je bilo ustanovljenih le 92 akcijskih družb s kapitalom 88 milijonov mark, zadrug pa 254 s kapitalom 112 milijonov mark. L. 1895. kaže, da je bilo ustanovljenih 161 delniških družb s kapitalom 250 milijonov mark; in 297 zadrug z omejenim poroštvom s kapitalom 150 milijonov mark; l. 1896. kaže 182 delniških družb s kapitalom 268 milijonov in 376 zadrug s kapitalom 128 milijonov.

Ako izvajamo iz teh statističnih podatkov logične sklepe, kar je treba storiti z veliko previdnostjo, ker material ne zadostuje popolnoma, potem najdemo mej drugim tudi to, da je število delniških družb sicer znatno, namreč skoro za polovico, zaostalo za zadrugami z omejenim poroštvom, nasprotno pa, da so je ustanovljenih delniških družbah skoro se jedenkrat toliko kapitala združenega, kakor v zadrugah z omejenim poroštvom. Iz tega izhaja s popolno sigurnostjo, da se velekapitalistična podjetja najraje poslužujejo oblike delniških družb, dočim se mali kapital drži oblike zadrug z omejenim poroštvom.

Zlasti dva momenta označujeta posebno stališče, ki je zavzema zadruga z omejenim poroštvom v sodobnem gospodarskem življenju Nemčije. Prvi moment je ta, da stoji zadruga v sredi mej individualistično odprto trgovsko ali obrtno družbo in kolektivistično akcijsko družbo, drugi moment pa je ta, da je kreditna in kapitalna podlaga zadrug vse drugačna, kakor pri onih dveh formah skupnega delovanja.

V Avstriji bi se taka oblika te zadrug samo pod gotovimi kavitelami mogla uvesti, zlasti zategadelj, ker bi nagel prehod od sedanjih premnogih in tesnosrčnih kontrolnih predpisov sedaj veljavnega akcijskega prava do zadrug z omejenim poroštvom, ki ni podvržena v Nemčiji nikaki javni kontroli, ako se ne bavi z bančnimi posli, mogel imeti nevarnih posledic. (Kon. sledi.)

## Šolska razstava obrtnih strokovnih šol.

Obrtne strokovne šole v Ljubljani so zaključile šolsko leto z veliko razstavo, ki je bila občinstvu brezplačno pristopna 28., 29. in 30. julija. Razstava je obsegala vse one predmete, ki se poučujejo na zavodu in je bila jako bogata. Tri velike dvorane so bile natlačene polne risarij, izdelkov iz gline, mavca, lesa in vrbe, proizvodov umetne veznine in čipkarstva.

V prvi vrsti je bilo videti na stotine risarij raznih vrst: prostoročno risanje (učitelj I. Vesel), geometrično

risanje (učitelj E. Cigoj), risanje po modelih, projekcijsko risanje in nauk o sencah (učitelj I. Vesel), arhitektonsko oblikoslovje (učitelj I. Springer), potem pa obilno število strokovnih risarij in dotičnih detajlov iz mizarske, rezbarske in podobarske skupine (učitelja E. Cigoj in C. Mis). Povsodi smo nahajali zastopane razne tehnike in manére — tu svinčnik, tam kredo, tu tuš, tam barvo — v toliki mnogovrstnosti, da bi bilo trebalo ure, da bi si človek pogledal to obilico. Poleg risarij, ki so bile v tako častnem številu zastopane, smo videli v bujni raznoličnosti razpostavljene proizvode iz raznih delavnic in ateljejev.

Pletarski odderek (delovodja J. Baran) je kazal raznovrstno pletarsko robo, pričenši z navadno košarico in končavši z objekti, ki so namenjeni nakitju in salonu; tudi razni stoli, pleteni iz vrbovih šib, pisarniški koši itd. so bili razvrščeni po raznih kotih dveh dvoran.

Mizarski odderek (učitelj E. Cigoj in delovodja I. Tratnik) sta imela jako raznolične predmete iz smrekovega, bukovega, orehovega in hrastovega lesa, kakor omare, pisalne mize, jedilne mize, stole, urno omarico, nakitne omarice, predmete s kovinskimi in lesenimi intarzijami, itd. razstavljena.

Strgarski odderek (delovodja I. Stirn) je predočeval obilno strgarskega drobiža, razno orodje, škatlje, posode, krožnike, pisalnike itd., osobito pa veliko posteljo, ki je sestavljena skoraj izključno iz struženih delov. Tudi kovinski tisek je bil v nekaterih proizvodih zastopan.

Rezbarski odderek (učitelja C. Mis in J. Springer) je bil zastopan z obilnimi rezbarijami v mehkem in trdem lesu; ornamenti raznih slogov in dob, okviri, konzole, grbi, itd. se vrste v velikem številu. Nekateri objekti so tudi pozlačeni in barvani. Tu sem spadajo tudi predmeti, ki so bili narejeni v oddelku za modeliranje (učitelj C. Mis). V mehki ilovici, deloma tudi žgani, in v gipsu se nam predstavlja bogata zbirka del ornamentalne in tudi figuralne smeri.

Odderek za figuralno podobarstvo (učitelja A. Gangl in J. Springer) izpostavil je razne človeške dele, noge, roke, glave in cele podobe, večinoma nabožnega značaja, na pr, madone, razpela itd. v ilovici in lesu.

Šola za umetno vezenje in čipkarstvo je bila nastanjena v posebni dvorani. Razne risarije iz prostoročnega in strokovnega risanju (učitelj Alojzij Šubic) krili so stene, na mizah pa so ležale stoteri predmeti ženske ročne umetnosti; vse glavne tehnike so bile zastopane z vzornimi prti ali pa z dovršenimi praktičnimi oziroma nakitnimi predmeti. Od takozvane Holbeinova tehnike pa do bogatega zlatega vezenja in slikanja z iglo so bile primerno zastopane (učiteljice M. Hlavka, A. Schmiedt in T. Wennig). Posebno pa so se odlikovale razne društvene zastave, ki so bile narejene v atelje oddelku, kakor zastava c. kr. nižje gimnazije v Ljubljani, zastava „Slov. zidarskega in tesarskega društva v Ljubljani“, pevskega

društva „Hajdrih“ na Proseku in „Slovenskega bralnega društva v Trzinu“. Deloma v narodnih barvah so zastave bogato okrašene bodisi s svilo, bodisi z zlatom in pričajo o veliki pridnosti in spretnosti učenk.

To so glavni podatki te zanimive in poučne razstave. V podrobnosti se ne moremo spuščati, ker drugače bi morali napisati celo knjigo o teh delih — ki vnovič dokazujejo pomen našega največjega obrtnega zavoda in nadarjenost slovenske mladine.

## Kmetijstvo.

### Za sadjerejce.

„Šipe“ imenujemo v sadjarstvu po meter ali še več okrog in okrog debela mladega sadnega drevesa segajočo, na okroglo prekopano ali prelopateno zemljo. Tudi je šipa navadno nekoliko višja od ostalega sveta okolu drevesa. Šipe napravljajo povsod tam, kjer se sadjarstvo mnogo g. ji, vsaj dvakrat na leto, namreč: pozno v jeseni, tikoma pred zimo, in pa zgodaj na pomlad. Napravljajo se pa šipe zato, da drevje rajši raste. Saj je pač slehernemu preprostemu kmetu prav dobro znano, da v celini nobena rastlina, bodisi koruza ali krompir ali trta, noče dobro in čvrsto rasti. In ravno tako je tudi s sadnim drevesom. Tudi sadno drevje raste vse drugače v prekopanem, rahlem svetu kakor pa v celini, že celo, ako je raščena, to je, zadedinjena. Najboljše raste seveda sadno drevje, v čez in čez globoko prekopenem, torej prerigolanem svetu, osobito, ako se tak svet potem še vsako leto obdeluje, torej, kakor navadno pravimo, v obdelanem svetu. Toda taka zasaditev sadnega drevja je dosti predraga. Zato se zadovolji umni sadjerejec navadno s tem, da napravi sadnemu drevesu veliko, obsežna posebno široko jamo, ter da potem le šipo okolu debela rahlja, skopuje ali prelopatuje.

Danes hočemo izpregovoriti nekoliko besed o zasaditvi sadnega drevja na šipe ter našim, do sadjarstva veseljo goječim gospodarjem pojasniti, kje da je na pravem mestu in kako da se izvršuje. Na pravem mestu je saditev sadnega drevja na šipe povsod tam, kjer je rodovitna plast zemlje le plitva, tanka, in kjer je pod njo znabiti skalovje, grušč, lapor, nadanja voda, ali pa prav težka ilovica, takozvana glina nahaja. Ako se v takem svetu sadno drevje po navadnem načinu sadi, to je, kar prosto v jame, noče čvrsto rasti, in naj se saditev še tako pravilno izvrši. In zakaj noče rasti? Zato, ker korenine nimajo prostora, da bi se širile, in ako nimajo zato prostora, manjkati jim mora v prilično prav kratkem času redilnih snovi, torej hrane. Tisto malo rahle ter rodovitne zemlje, v katero je drevo v jamo zasajeno, korenine kmalu izsrkajo in drevo prične pešati, hirati tako, kakor cvetlična rastlina v loncu, ako je jo vsako leto v večji lonec ne presadi. Da bi se temu izognili, saditi so se lotili nekateri umni sadjari sadno drevje namesto v

jame, na ali v šipe zasute jame. Pri laki zasaditvi imajo korenine priliko v površni, v rodovitni plasti širiti se ter iz te hrano srkati in zato drevje boljše uspeva, boljše in veliko dlje časa raste ter rodi.

Izvršuje se pa ta saditev tako-le: Jamo se izkoplje popolnoma pravilno, torej vsaj meter široko in 50 do 60 cm globoko, ako to rodovitna plast dovoli. Ako rodovitna plast tega ne dovoli, napravi se pa jamo plitvejšo, recimo 30 do 40 cm globoko. Izkopano jamo se potem zopet zasuje in sicer tako, da pride površna zemlja — ruša, trata — na dno jame, na to se pa napelje od kjer-sibodi dobre rodovitne zemlje v jamo tako, da postane čisto polna, da jo še celo nadsipuje, in v to zemljo posadi se šele drevesce, to pa tako plitvo, da pride s koreninami tik površja zemlje, ležeče okrog jame. Pri izkopavanju jame denemo posebej najnižjo plast, katera se končno porabi za napravo šipe vrhu korenin.

Tako usajeno drevesce mora širiti potem svoje korenine ravno v rodovitni plasti in vsled tega uspevati mora veliko boljše, kakor pa, ako bi bilo globokejše usajeno. To že celo v laporju, ali v prav težkem, vlažnem ter mrzlem ilovnatem svetu. Da se mora tako posajenem drevju ob suši v prvih letih zalivati, razume se samo ob sebi. Nekoliko dražja je pa že ta saditev nego navadna, zato je pa tudi uspešnejša, med tem, ko je navadna pri takih zemljiških razmerah, kakršna smo popisali, običajno in kakor kažejo mnogoštevilne izkušnje, popolnoma brezuspešna.

## Novice.

— Osebnosti. Predsednik okrožnega sodišča v Celju, dvorni svetnik g. Rudolf pl. Ullepitsch je imenovan predsednikom dež. sodišča v Celovcu. — Koncipient pri finančni prokuraturi v Ljubljani g. dr. A. pl. Plachki je imenovan pristavom. — Davčni pristav g. Fr. Rant je imenovan oficijalom, davčna praktikanta gg. Jos. Rotter in Fr. Gostiša pa davčnima pristavoma. — Finančni koncipient g. A. Šavnik je imenovan finančnim komisarjem, konceptni praktikant g. A. Huth pa finančnim koncipientom.

— Promocija. Dne 22. m. m. je bil na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem prava g. Pavel Valjavec. Čestitamo!

— Odlikovanja. Častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje sta dobila cestar Peter Težak in grajščinski oskrbnik Jos. Stare.

— Cerkvene vesti. Za župnijo Šenturška Gora je prezentovan župnik na Novi Oslici č. g. Janez Hromec.

— Zlato mašo je dne 31. julije t. l. daroval častni kanonik in vpokojeni knezoškofijski kancelar veleč. g. Martin Pogacar. Naše srčne čestitke!

— Družba sv. Mohorja je tudi letos napredovala, ker šteje 78.103 ude, torej 972 udov več, ko lani. Letos se bo razdelilo 468.618 knjig.

— Državna podpora. Vlada je deželnemu odboru kranjskemu nakazala prvi obrok državne podpore v znesku 3000 gl. za napravo vodovoda v Jurišičih.